

Geopolitika iz sjene: Rat elita, tehnološki duopol i novi svjetski poredak

Autor: Davor Moravek

Ožujak 2026.
Tip rada: futuristička analiza

Sadržaj

Geopolitika iz sjene: Rat elita, tehnološki duopol i novi svjetski poredak	1
Uvod: Iluzija međunarodne ploče i Zakon blizine	2
Američka hegemonijska fraktura: Elita protiv Kontra-elite	2
Zamka akreditiva i slom „pumpe bogatstva“	3
Migracije mozгова kao geopolitičko oružje i „sigurnosni ventil“	3
Kineski „Haigui“ i europski digitalni vazalitet	4
Dvosjekli mač oporezivanja i rađanje tehnoloških disidenata	5
Neprijateljsko preuzimanje vojno-industrijskog kompleksa (VIK).....	5
Kineski odgovor: Ekonomija tvrđave, ujelovljena AI i sintetička biologija.....	5
Globalna šahovska ploča: Afrike, Europe i Bliskog Istoka	6
Paradoks rusko-kineskog savezništva i prešutna povlačenja.....	7
Demografski imperativ: Biologija kao infrastruktura opstanka	7
Genomski monopol i „Kineski zid podataka“	8
Zamka „Open Source“ ideala i regulatorna arbitraža	9
Zaključak: Tehnološko-biološki duopol i arhitektura novog poretka	10
Izvršni sažetak : Geopolitika iz sjene i tranzicija u novi svjetski poredak	11
Unutarnji sukob u SAD-u: Elita protiv Kontra-elite	11
Odljev mozgov i asimetrične migracije	11
Kineski <i>Haigui</i> : Kina besplatno kapitalizira američka ulaganja strateškim usisavanjem povratnika (etničkih kineskih znanstvenika), ubrzavajući svoju samodostatnost.....	12
Kineska „Ekonomija tvrđave“ i demografski imperativ	12
Biotehnološka bojišnica i asimetrija podataka	12
Arhitektura novog poretka: Tehnološko-biološki duopol	12
Pojmovnik	13
Bibliografija	15
Preporuke za daljnje čitanje.....	15
Novi vojno-industrijski kompleks i AI ratovanje	15
Ekonomska secesija, disidentstvo i digitalne mreže	15
Unutarnja klasna borba i makroekonomski lomovi	15
Uspon Kine, de-dolarizacija i „Ekonomija tvrđave“	15

Uvod: Iluzija međunarodne ploče i Zakon blizine

Tradicionalna geopolitička analiza pati od fatalne slijepe pjege: promatra suverene države kao monolitne, racionalne aktore koji na globalnoj šahovskoj ploči maksimiziraju isključivo svoje nacionalne interese. Stvarnost je, međutim, daleko kompleksnija i ciničnija. Sukobi *između* nacija gotovo su uvijek instrumentalizirani produžetak sukoba *unutar* nacija.

Ova se dinamika najbolje objašnjava kroz vizuru „Zakona blizine” i Putnamove teorije „Igre na dvije razine” (Two-Level Game Theory). Nacionalni lideri i političko-ekonomske elite istovremeno igraju na dvije ploče. Prva je međunarodna, gdje se odvija natjecanje resursima i teritorijima, dok je druga domaća, gdje se vodi egzistencijalna borba za zadržavanje vlasti i kontrolu nad državnim proračunom. U situacijama krize, elita će bez oklijevanja žrtvovati optimalan ishod na međunarodnoj razini ukoliko joj taj potez osigurava opstanak na domaćoj razini. Vanjski neprijatelj tako postaje tek alat za pacifikaciju domaćih oponentata, a vanjska politika pretvara se u diverzantsku strategiju – mehanizam za rješavanje unutarnjih strukturalnih lomova.

Danas, u trećem desetljeću 21. stoljeća, najopasniji sukob na svijetu ne odvija se u Tajvanskom tjesnacu niti na Bliskom istoku. On se odvija unutar samih Sjedinjenih Američkih Država, u obliku latentnog građanskog rata između dviju dominantnih frakcija kapitala, dok ostatak svijeta, predvođen Kinom, pozicionira svoje figure za preuzimanje ostataka starog poretka.

Američka hegemonijska fraktura: Elita protiv Kontra-elite

Sjedinjene Države nalaze se u terminalnoj fazi onoga što strukturno-demografska teorija naziva „hiperprodukcijom elita”. Sustav je proizveo previše aspiranata na moć, a pozicija na vrhu je premalo. Kada se moć pretvori u igru nulte sume, društvo se nužno polarizira u dvije nepomirljive frakcije.

S jedne strane nalazi se **Elita Carstva** (tradicionalni establišment). Njezino je političko krilo pozicionirano unutar Demokratske stranke i tradicionalnog krila Republikanaca, dok joj je financijska i logistička baza na Wall Streetu. Njezin je primarni cilj očuvanje *statusa quo* – održavanje hegemonije fiat dolara i institucija globalnog nadzora. Ova frakcija sjedi na masivnom balonu privatnih kredita (Private Credit Bubble), nereguliranom tržištu duga teškom bilijune dolara. Poučeni krizom iz 2008. godine, akteri na Wall Streetu preuzimaju ekstremne rizike oslanjajući se na „moralni hazard” – čvrsto uvjerenje da kontroliraju Washington i da će, kada balon pukne, država ponovno socijalizirati njihove gubitke putem masovnih paketa spasa (*bailouts*).

S druge strane stoji **tehnološka Kontra-elita**. Ideološki okupljena oko MAGA pokreta, tehnološkog libertarijanizma i „America First” doktrine, njezina se moć generira u Silicijskoj dolini. Ova frakcija želi revolucionarnu promjenu poretka, deregulaciju, povlačenje iz globalnih kinetičkih ratova i prelazak na digitalnu imovinu (kriptovalute) koja zaobilazi tradicionalni bankarski sustav. Poput Wall Streeta, i Silicijska dolina sjedi na vlastitom, gigantskom balonu – onom umjetne inteligencije (AI). Ekosustav u kojem divovi poput Microsofta, OpenAI-ja i Nvidije međusobno posuđuju i reinvestiraju kapital stvorio je zatvoreni krug spekulativne vrijednosti koji ovisi o kontinuiranom priljevu stranog kapitala.

Kada oba ova balona dosegnu točku pucanja, američka država neće imati fiskalni kapacitet za spašavanje obaju sektora. Prava priroda sukoba Demokrata i Republikanaca stoga nije ideološka; ona je duboko materijalna. Stranka koja osvoji potpunu vlast (Bijelu kuću i Kongres) odredit će tko će dobiti državni novac za preživljavanje, a tko će biti prepušten bankrotu. Kroz ovu prizmu, američko financiranje ratova diljem svijeta služi isključivo kao alat jedne frakcije za zadržavanje kontrole nad polugama moći u Washingtonu.

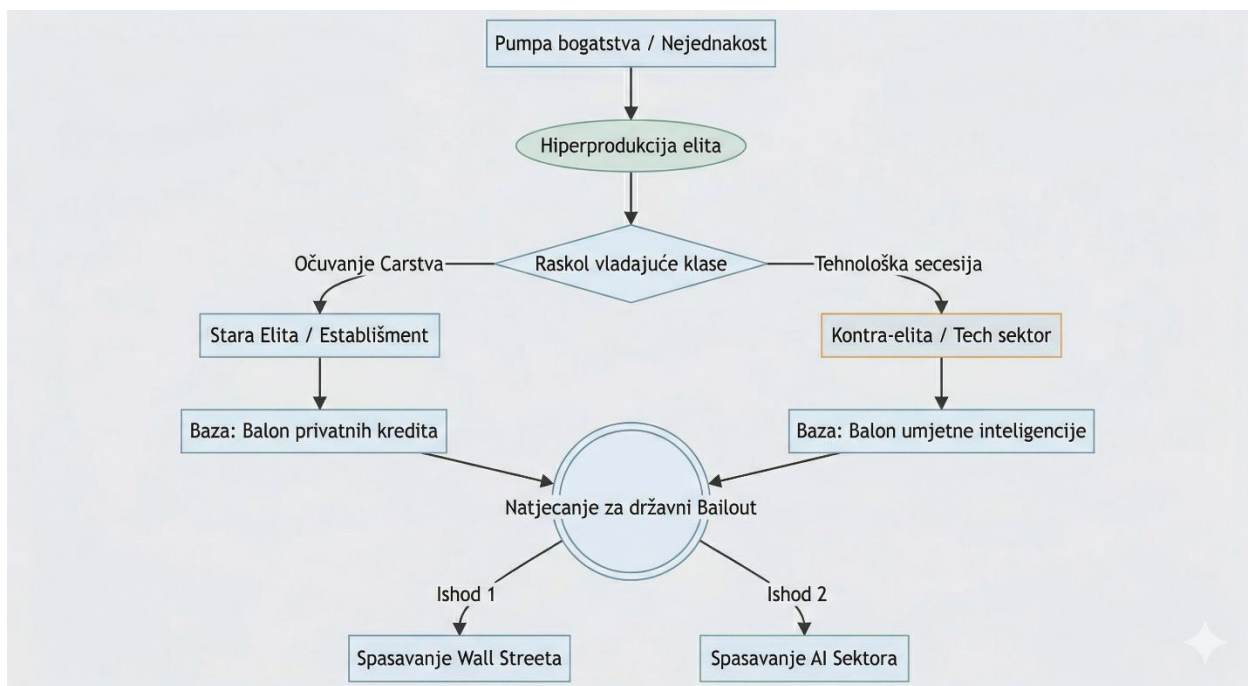
Zamka akreditiva i slom „pumpe bogatstva“

Da bi se razumjelo zašto je ovaj sukob elita postao toliko zapaljiv na nižim razinama društva, potrebno je analizirati kolaps srednje klase. Nakon Drugog svjetskog rata, američki je ekonomski model funkcionirao kao stabilna „pumpa bogatstva“ s ravnomjernom distribucijom. Srednjoškolska diploma jamčila je pristup industrijskom radnom mjestu, rješavanje stambenog pitanja i klasnu mobilnost.

Danas je ta paradigma uništena. Društvo je upalo u zamku akreditiva (*credentialism*). Visoko je obrazovanje komodificirano, što je rezultiralo masovnom hiperprodukcijom visokoobrazovanog kadra – ljudi s magisterijima i doktoratima koji na tržište rada ulaze opterećeni stotinama tisuća dolara studentskog duga.

Istovremeno, broj prestižnih, visoko plaćenih radnih mjesta nije pratio ovaj rast. Udar umjetne inteligencije i automatizacije dodatno je pogoršao situaciju, agresivno komprimirajući korporativnu hijerarhiju i eliminirajući ulazne poslove „bijelih ovratnika“. Rezultat je povijesno nezabilježena anomalija: stvaranje visokoobrazovanog, visokointeligentnog, ali duboko osiromašenog i zaduženog prekarijata.

Ova je demografska skupina povijesno najopasniji element za bilo koji vladajući *status quo*. Oni ne pripadaju radničkoj klasi, već predstavljaju frustrirane aspirante na elitne pozicije kojima je sustav zatvorio vrata. Njihova ekonomska deprivacija i nagomilani bijes čine ih savršenom vojskom – i ideološkim predvodnicima – za tehnološku Kontra-elitu u njezinu napadu na stare institucije Carstva.

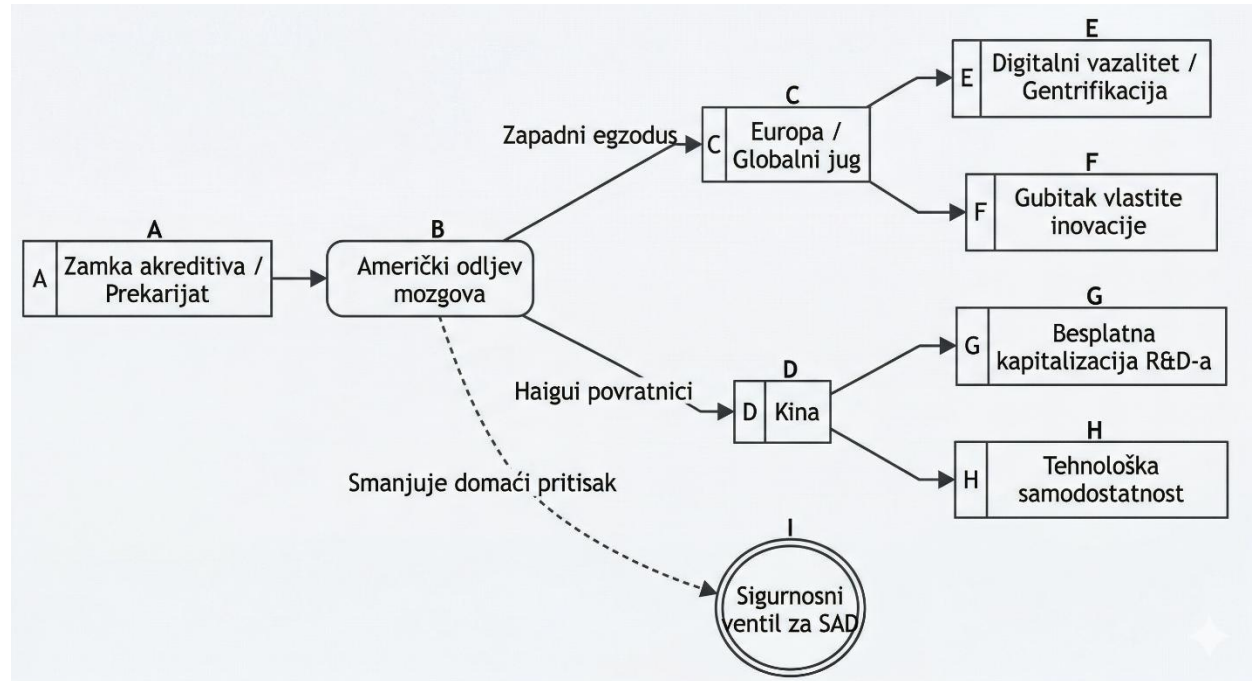
Migracije mozгова kao geopolitičko oružje i „sigurnosni ventil“

U klasičnoj makroekonomiji, „odljev mozgov“ (*brain drain*) smatra se nacionalnom katastrofom – gubitkom intelektualnog kapitala neophodnog za razvoj države. Međutim, kroz prizmu teorije hiperprodukcije elita, masovni odlazak visokoobrazovanih Amerikanaca funkcionira kao presudni društveni „sigurnosni ventil“ (*safety valve*).

Kada frustrirani, zaduženi i visokoobrazovani pojedinci napuste Sjedinjene Države, oni zapravo stabiliziraju tamošnji politički sustav. Njihovim izlaskom iz domaće arene smanjuje se pritisak na

igru nulte sume; preostala elita lakše dijeli ograničene resurse moći. Prelaskom u status digitalnih nomada u Europi ili Aziji, ti pojedinci arbitriraju troškove života (*geo-arbitrage*), čime njihov osjećaj ekonomske deprivacije nestaje. Depolitizirani su visokim životnim standardom u inozemstvu te gube motivaciju za organiziranje građanskih nemira kod kuće.

Ovaj se američki mehanizam drastično razlikuje od postsovjetskog odljeva mozgova tijekom 1990-ih godina. Dok iz SAD-a danas odlazi „višak” aspiranata generiran hiperprodukcijom, iz raspadnutog Sovjetskog Saveza odlazila je sama esencija društva – znanstvenici i inženjeri koji su bježali od fizičkog kolapsa države i hiperinflacije. Sovjetski odljev mozgova amputirao je srednju klasu i zacementirao resursnu oligarhiju, dok američki odljev mozgova, paradoksalno, kratkoročno štiti trenutnu vladajuću klasu od revolucije.

Kineski „Haigui” i europski digitalni vazalitet

Dok Sjedinjene Države kroz iseljavanje „ispuhuju” svoj demografski balon, ostatak svijeta strateški usisava taj kapital, oblikujući dvije potpuno različite geopolitičke sudbine: onu kinesku i onu europsku.

Kina provodi jedan od najuspješnijih transfera intelektualnog kapitala u modernoj povijesti kroz povratak etničkih Kineza, poznatih kao *haigui* (morske kornjače). Riječ je o vrhunskim znanstvenicima, AI inženjerima i stručnjacima za poluvodiče koji se vraćaju iz Silicijske doline ili s američkih sveučilišta. Kina time besplatno kapitalizira desetljeća američkih ulaganja u istraživanje i razvoj (R&D), preuzimajući ne samo patente, već i „tiho znanje” (*tacit knowledge*) o upravljanju inovacijama. Američke sankcije i politički pritisak na znanstvenike kineskog podrijetla stvorili su bumerang-efekt – umjesto obuzdavanja Kine, Amerika je ubrzala kinesku tehnološku samodostatnost (*indigenous innovation*).

S druge strane, Europa je prepoznala priliku da profitira od američke srednje klase bez ugrožavanja vlastitog tržišta rada. Kroz uvođenje viza za digitalne nomade i dodjelu državljanstava po podrijetlu (*Jus Sanguinis*), europske države uvoze visoko platežne potrošače. Američki imigranti troše kapital u lokalnim ekonomijama, pridonose demografskoj obnovi i plaćaju poreze, a pritom ne konkuriraju lokalnom stanovništvu za radna mjesta. Posljedica je, međutim, ubrzana gentrifikacija europskih gradova i pretvaranje kontinenta u „luksuzni muzej”. Bez vlastitih

tehnoloških divova i s deindustrijaliziranom ekonomijom, Europa pristaje na status digitalnog vazala – ovisna o američkom softveru i kineskom hardveru.

Dvosjekli mač oporezivanja i rađanje tehnoloških disidenata

Pokušaj stare američke Elite (establišmenta) da zadrži kontrolu nad mobilnim kapitalom stvorio je ultimativni dvosjekli mač. Sjedinjene Države jedna su od rijetkih država koja primjenjuje oporezivanje temeljeno na državljanstvu (*Citizenship-Based Taxation*). Zakoni poput FATCA-e i agresivni prijedlozi oporezivanja nerealizirane dobiti dizajnirani su kako bi država „iscijedila” kapital tehnološke Kontra-elite, bez obzira na to gdje se ona u svijetu nalazila.

Ovaj potez pretvara sigurnosni ventil u oružje masovnog uništenja državnih financija. Tehnološki poduzetnici i AI inženjeri, suočeni s dvostrukim oporezivanjem i tretmanom državnih „bankomata”, odlučuju se na radikalni korak: ekonomsku secesiju kroz službeno odricanje od američkog državljanstva (*Expatriation*). Iako država pokušava to kazniti drakonskim izlaznim porezima (*Exit Tax*), asimetrična mobilnost digitalnog kapitala (kriptovalute, algoritmi) omogućava Kontra-eliti da napusti sustav.

Ono što počinje kao porezni bijeg, završava kao geopolitičko i tehnološko disidentstvo. Inženjeri koji su prisiljeni trajno prerezati veze s domovinom integriraju se u europske ili azijske sustave, koristeći svoje znanje za jačanje infrastrukture koja izravno konkurira Sjedinjenim Državama, te radeći na decentraliziranim financijama (DeFi) s ciljem rušenja hegemonije američkog dolara.

Neprijateljsko preuzimanje vojno-industrijskog kompleksa (VIK)

Ova unutarnja borba za preživljavanje najočitija je u odnosu prema vojno-industrijskom kompleksu, povijesnom srcu američkog establišmenta. Stari VIK (kompanije koje proizvode skupe nosače aviona, borbene mlažnjake i tradicionalno streljivo) egzistencijalno ovisi o kinetičkim, asimetričnim ratovima na Bliskom istoku ili u istočnoj Europi. Model „beskrajnog rata” pokazao se katastrofalnim za globalnu stabilnost i američki dolar, ali iznimno profitabilnim za uski krug tradicionalne elite koja je socijalizirala troškove ratovanja.

Tehnološka Kontra-elita prepoznala je ranjivost ovog dinosaura. Predvođeni AI gigantima i novim obrambenim *startupima*, oni provode neprijateljsko preuzimanje proračuna Pentagona. Njihova se doktrina temelji na ratovanju softverom: autonomnim rojevima dronova, prediktivnoj analitici i satelitskim mrežama.

Paradoks je u tome što tehnološka elita javno (kroz MAGA pokret) zagovara izolacionizam i kraj prekomorskih ratova kako bi financijski izgledjela stari VIK, dok tajno lobira za masovne ugovore, tvrdeći da je umjetna inteligencija jedini način da se jeftino obuzda Kina. Za razliku od stare elite, AI divovima ne odgovaraju stvarni ratovi koji bi uništili globalne lance opskrbe mikročipovima na Tajvanu. Njihov je idealan scenarij visokotehnološki Hladni rat – atmosfera stalne paranoje koja prisiljava državu na kupnju milijardi dolara vrijednih softverskih pretplata i *cloud* infrastrukture, bez ispaljenog ijednog pravog metka. Obećavajući jeftinije ratovanje, Kontra-elita stvara trajnu ovisnost države o vlastitoj tehnologiji, postajući time nova aristokracija Washingtona.

Kineski odgovor: Ekonomija tvrđave, ujelovljena AI i sintetička biologija

Dok su Sjedinjene Države zaokupljene unutarnjim građanskim ratom frakcija i spašavanjem vlastitih financijskih balona, Kina kroz svoj 15. petogodišnji plan (2026. – 2030.) provodi radikalnu prilagodbu novoj eri. Prepoznajući da je model temeljen na jeftinoj radnoj snazi i hiperglobalizaciji nepovratno završen, Peking se okreće izgradnji „ekonomije tvrđave”. Primarni cilj više nije apstraktna tehnološka inovacija radi dominacije na burzama, već apsolutni primat „stvarne ekonomije” – uspostava neprobojnog, samodostatnog industrijskog sustava.

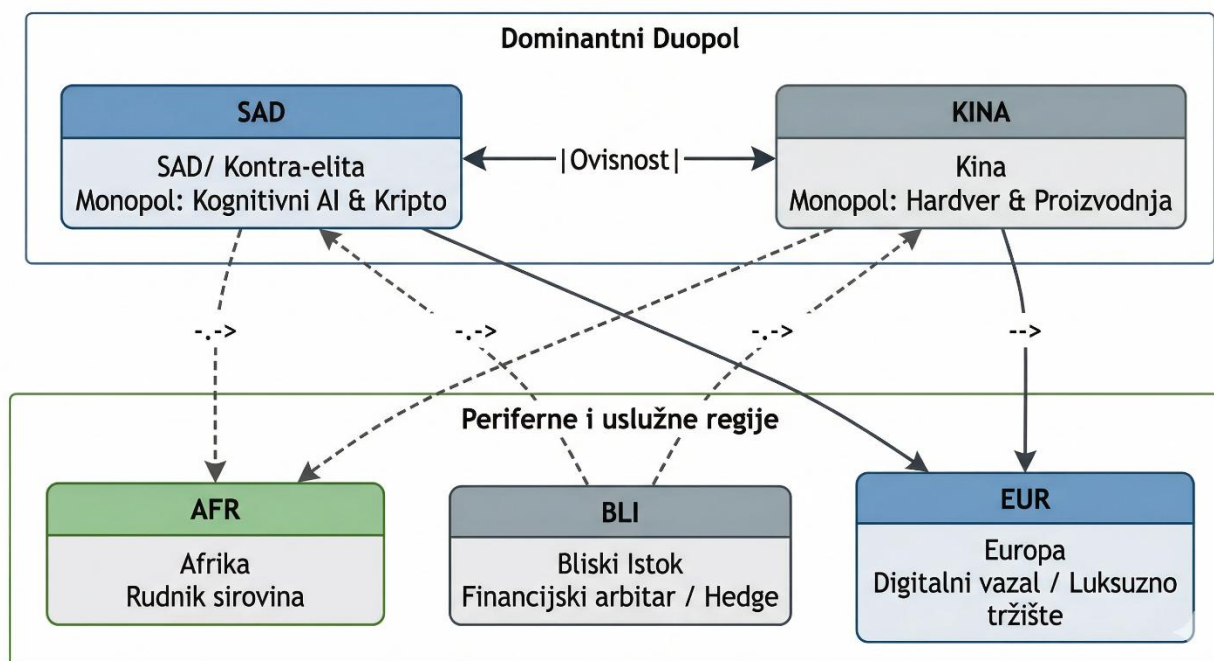
Najveća stvarna prijetnja kineskom sustavu nije američka vojska, već unutarnji demografski slom.

Nacija ubrzano stari, a bazen radno sposobnog stanovništva presušuje. Umjesto oslanjanja na masovnu imigraciju, kinesko vodstvo rješenje pronalazi u tehnološkoj supstituciji kroz dva ključna stupa: ujelovljenu umjetnu inteligenciju (*Embodied AI*) i sintetičku biologiju.

Ujelovljena umjetna inteligencija predstavlja integraciju kognitivnih softverskih modela u fizičke strojeve, industrijske i humanoidne robote. Kina masovno automatizira svoje proizvodne trake i sustave skrbi za starije, prelazeći s „demografske dividende” na „robotsku dividendu”. Ovime se osigurava zadržavanje statusa „svjetske tvornice” čak i u uvjetima drastičnog pada broja ljudskih radnika.

Paralelno s tim, uvodi se „sveobuhvatni koncept hrane” (*Big Food Concept*). Kako bi eliminirala ranjivost na pomorske blokade i ovisnost o uvozu poljoprivrednih dobara, Kina masovno investira u bioreaktore, laboratorijski uzgoj proteina i vertikalnu poljoprivredu kontroliranu algoritmima. Oslanjajući se na robote koji proizvode fizička dobra i bioreaktore koji sintetiziraju hranu, Kina se zatvara u tehnološki samodostatnu tvrđavu, imuniziranu na zapadne sankcije i kinetičke šokove.

Globalna šahovska ploča: Afrike, Europe i Bliskog Istoka

Formiranje ovakvog američko-kineskog tehnološkog duopola – u kojem američka Kontra-elita kontrolira globalni kognitivni softver, a Kina monopolizira globalni hardver i proizvodnju – pretvara ostatak svijeta u strogo segmentirane uslužne teritorije.

Afrika u ovom poretku preuzima ulogu ultimativnog rudnika. Za funkcioniranje umjetne inteligencije i napredne robotike potrebne su goleme količine rijetkih zemnih metala, litija i kobalta. Kina je kroz inicijativu „Pojas i put” odavno osigurala pristup tim resursima u zamjenu za izgradnju teške infrastrukture i telekomunikacijskih mreža. S druge strane, američke tehnološke kompanije izravno pregovaraju s afričkim vladama kako bi osigurale sirovine za svoje podatkovne centre. Kontinent ostaje zarobljen u stanju tehnološkog neokolonijalizma, gdje se lokalni sukobi vode isključivo radi kontrole nad opskrbnim lancima minerala.

Bliski istok, predvođen zemljama Zaljeva, pozicionira se kao financijski arbitar i osigurava geopolitički *hedge*. Svjesne kraja ere fosilnih goriva, ove države koriste fondove državnog bogatstva za financiranje američkog AI balona, kupujući time zaštitu Washingtona. Istovremeno, integriraju se u kineske i BRICS trgovinske tokove, prihvaćajući plaćanja u yuanima i naručujući kinesku pametnu infrastrukturu za svoje futurističke gradove. Zaljev savršeno balansira,

osiguravajući da kapital ostane netaknut bez obzira na pobjednika u tehnološkom ratu.

Europa doživljava najteži strukturni pad. Bez vlastitih tehnoloških giganata, deindustrijalizirana visokim cijenama energenata i opsjednuta hiper-regulacijom, Europa postaje „luksuzni muzej” i digitalni vazal. Uvozeći digitalne nomade i američke disidente, europski gradovi gentrificiraju se i pretvaraju u utočišta za bogate potrošače. Zavisna o američkim jezičnim modelima i kineskim solarnim panelima, Europa gubi svaki stvarni geopolitički suverenitet.

Paradoks rusko-kineskog savezništva i prešutna povlačenja

Na međunarodnoj ploči, odnos Kine i Rusije predstavlja majstorski primjer asimetrične simbioze. Dok obje države nominalno dijele cilj rušenja američke hegemonije, njihove su metode dijametralno suprotne. Rusija djeluje kao kinetički disruptor – njezina moć počiva na vojnoj sili, izvozu energenata i stvaranju geopolitičkog kaosa. Kini, koja gradi proizvodnu ekonomiju ovisnu o globalnim opskrbnim lancima, kaos ne odgovara; ona je sustavni integrator.

U ovoj dinamici, Rusija služi kao „ovan za probijanje vrata”. Vođenjem skupih asimetričnih ratova, Rusija na sebe preuzima zapadne sankcije i izravno iscrpljuje stari američki vojno-industrijski kompleks, dok Kina strpljivo kupuje jeftine ruske energente i pretvara ju u resursnog vazala.

Ova se dinamika savršeno očituje u prešutnim povlačenjima Sjedinjenih Država s ratišta poput Sirije ili Venezuele. Gledano kroz „Zakon blizine”, povlačenje nije znak američke vojne slabosti, već pobjede tehnološke Kontra-elite nad starim establišmentom u Washingtonu. Za Kontra-elitu, zadržavanje trupa u stranim pustinjama ili džunglama predstavlja neprofitabilan trošak i bogaćenje starog, hardverskog vojno-industrijskog kompleksa. Zatvaranjem tih „neprofitabilnih podružnica” Carstva, Kontra-elita čisti bilancu i preusmjerava oslobođene stotine milijardi dolara u vlastite džepove – u obrambene ugovore za autonomne dronove, svemirski nadzor i umjetnu inteligenciju. Rusko iscrpljivanje na terenu tako paradoksalno pomaže američkoj Kontra-eliti da izglatni svoje domaće neprijatelje s Wall Streeta.

Demografski imperativ: Biologija kao infrastruktura opstanka

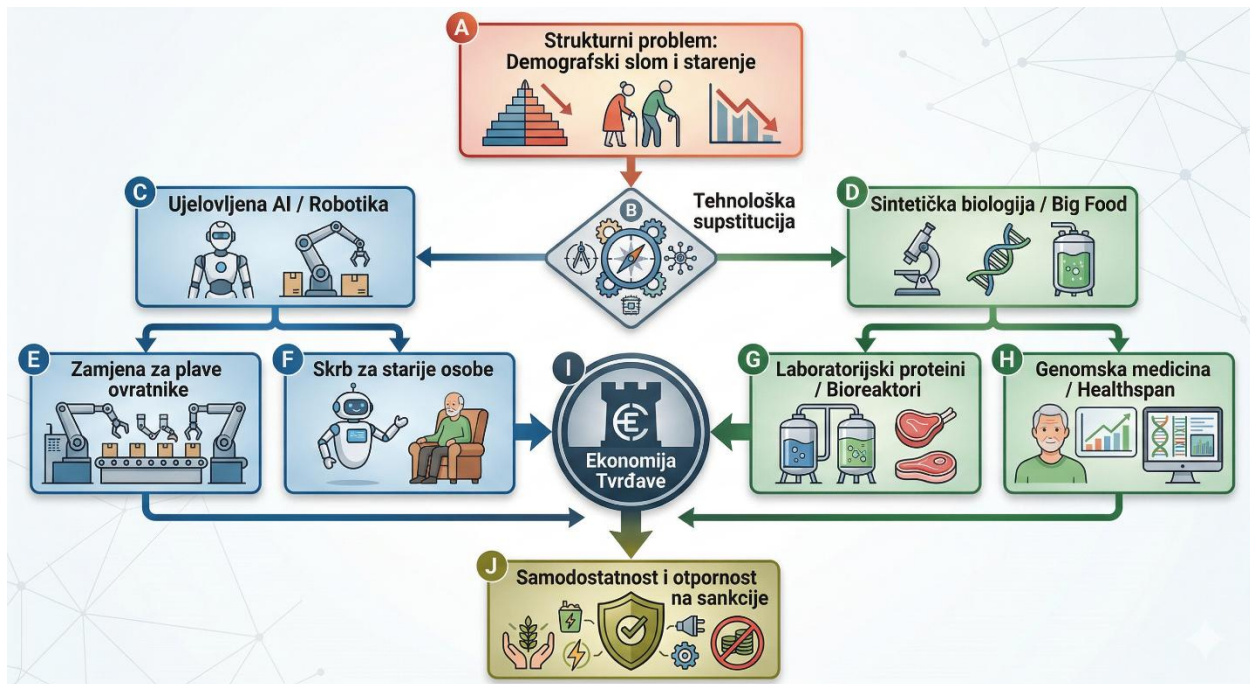
Dok se američka tehnološka Kontra-elita primarno fokusira na kognitivnu umjetnu inteligenciju (jezične modele) i komercijalizaciju svemira, Kina tiho, ali agresivno preuzima primat u inženjeringu samog života. Uspon Kine u sektoru napredne biomedicine i sintetičke biologije nije pitanje pukog tehnološkog prestiža na globalnom tržištu; to je pitanje nacionalnog opstanka i temeljni stup njezine „Ekonomije tvrđave”.

Najveća stvarna prijetnja opstanku kineskog sustava jest demografski slom. Nacija ubrzano stari, a radno sposobna populacija drastično se smanjuje. Zapadni model rješavanja ovog problema – uvoz jeftine njegovateljske i industrijske radne snage iz inozemstva – za Kinu nije politički ni strukturno održiva opcija. Zbog toga se biotehnologija ne tretira isključivo kao grana zdravstva, već kao kritična makroekonomska infrastruktura.

Cilj kineskog biotehnološkog sektora nije isključivo rješavanje rijetkih genetskih anomalija, već radikalno produženje zdravstvenog vijeka (*healthspan*). Genetskim terapijama, regenerativnom medicinom i ranom dijagnostikom potpomognutom umjetnom inteligencijom, Kina nastoji eliminirati kronične bolesti starenja. Imperativ je jasan: šezdesetogodišnjaci i sedamdesetogodišnjaci moraju ostati produktivni, neovisni građani kako bi se spriječio kolaps mirovinskog i zdravstvenog sustava.

Paralelno, kroz „Sveobuhvatni koncept hrane” (*Big Food Concept*), sintetička biologija postaje

alat nacionalne sigurnosti. Masovnim ulaganjima u bioreaktore i laboratorijski uzgoj proteina, Kina se osigurava od eventualnih američkih pomorskih sankcija na uvoz hrane, pretvarajući biologiju u geopolitički štit.

Genomski monopol i „Kineski zid podataka”

Biotehnologija 21. stoljeća neraskidivo je vezana uz umjetnu inteligenciju. Da bi algoritmi mogli precizno predviđati savijanje proteina ili dizajnirati personalizirane lijekove za rak, potrebne su im nezamislive količine zdravstvenih i genetskih podataka. U ovoj domeni, Kina posjeduje nepremostivu asimetričnu prednost.

Na Zapadu su zdravstveni podaci fragmentirani kroz tisuće privatnih bolnica i strogo zaštićeni zakonima o privatnosti (poput GDPR-a u Europi ili HIPAA-e u SAD-u). Nasuprot tome, kineska država ima visoko centraliziran pristup biometrijskim i medicinskim podacima svojih 1,4 milijarde građana. Nacionalni šampioni, poput *BGI Group* (bivši Beijing Genomics Institute), funkcioniraju kao produžena ruka države, masovno sekvencirajući genome i stvarajući najveću globalnu biološku bazu podataka. Pravilo novog doba je neumoljivo: onaj tko posjeduje najveći i najraznolikiji skup podataka, posjedovat će i najpreciznije AI biološke modele.

Ova se asimetrija dodatno produbljuje kineskim zakonodavstvom. Kroz zakone o biološkoj i nacionalnoj sigurnosti, Peking je podigao „Kineski zid podataka”, strogo zabranivši izvoz genetskih resursa i zdravstvenih podataka svojih građana izvan granica države. Zapadnim je istraživačima pristup tom bazenu potpuno uskraćen.

Zaključak: Tehnološko-biološki duopol i arhitektura novog poretka

Novi svjetski poredak neće biti oblikovan velikim, izravnim vojnim sukobom suverenih nacija, već će izroniti iz ruševina unutarnjih ekonomskih kolapsa i građanskih ratova elita. Iluzija da su vanjske politike država usmjerene isključivo na globalnu dominaciju pada u vodu pred brutalnom realnošću „Zakona blizine”. Nacionalni lideri donose odluke primarno kako bi preživjeli u vlastitim prijestolnicama, a međunarodni ratovi služe tek kao instrumenti za redistribuciju proračunskog novca, zaštitu spekulativnih balona i eliminaciju domaće političke konkurencije.

U Sjedinjenim Državama, taj se sukob prelama kroz egzistencijalnu bitku između stare Elite (establišmenta koji grčevito brani fiat dolar, Wall Street i tradicionalni vojno-industrijski kompleks) te Kontra-elite (tehnoloških milijardera koji kroz AI, softversku dominaciju i digitalnu imovinu provode tihi secesiju). Odljev mozgova, potaknut hiperprodukcijom elita i zamkom akreditiva, funkcionira kao kratkoročni sigurnosni ventil za taj sustav, ali istovremeno raspršuje američki intelektualni kapital diljem svijeta.

Dok se američko Carstvo iscrpljuje u frakcijskim ratovima, Kina provodi povijesnu konsolidaciju prelaskom na „Ekonomiju tvrđave”. Prava priroda te tvrđave, međutim, ne počiva samo na mikročipovima i proizvodnji, već na inženjeringu samog života. Rat za arhitekturu globalnog sustava proširio se s digitalnog na biološki teritorij. Suočena s neumoljivim demografskim slomom, Kina je biologiju pretvorila u kritičnu državnu infrastrukturu. Korištenjem ujelovljene umjetne inteligencije (robotike) za nadomjestak radne snage i sintetičke biologije za produženje zdravstvenog vijeka (*healthspan*) i osiguranje hrane, Peking stvara sustav potpuno imun na zapadne šokove.

Ono što ovaj kineski uspon čini nezaustavljivim jest asimetrična eksploatacija zapadnog ideala „otvorene znanosti” (*open science*). Dok Sjedinjene Države i Europa besplatno dijele svoje najnaprednije AI algoritme (poput onih za savijanje proteina) i temeljna istraživanja, Kina je podigla neprobojni „zid podataka”. Kombinacijom preuzetih zapadnih *open source* alata i isključivog, državnog monopola nad najvećom genetskom bazom podataka na svijetu, Kina stvara superiorne i strogo vlasničke tehnologije.

U konačnici, slom hegemonije fiat dolara i starog establišmenta ne vodi nas u kinesku unipolarnost niti u potpuni globalni kaos, već u hladni, efikasni tehnološko-biološki neofeudalizam. Svijetom će upravljati asimetrični duopol: američka tehnološka elita kontrolirat će kognitivne algoritme i digitalni kapital, dok će Kina dominirati hardverom, naprednom proizvodnjom i primijenjenom biomedicinom. U toj novoj raspodjeli moći, ostatak će čovječanstva biti podijeljen na zone ekstrakcije sirovina (poput Afrike) i regije pasivne, digitalno vazalne konzumacije (poput Europe).

Izvršni sažetak : Geopolitika iz sjene i tranzicija u novi svjetski poredak

Glavna teza: Globalni međunarodni sukobi 21. stoljeća primarno su instrumenti za rješavanje unutarnjih kriza („Zakon blizine“). Političkim elitama prioritet je pobjeda nad domaćim oponentima i kontrola državnog proračuna, dok se vanjski ratovi i tehnološke utrke koriste kao poluge za ostvarivanje i financiranje tih ciljeva.

Unutarnji sukob u SAD-u: Elita protiv Kontra-elite

Sustav je paraliziran **hiperprodukcijom elita** (prevelik broj aspiranata na ograničenu moć). Društvo je polarizirano u dvije frakcije koje se bore za državno spašavanje (*bailout*) uoči pucanja ekonomskih balona:

Stara Elita (Establišment/Wall Street): Zastupa održavanje Carstva, tradicionalnog vojno-industrijskog kompleksa (VIK) i fiat dolara. Njezina je baza neregulirani *balon privatnih kredita*.

Kontra-elita (MAGA/Silicijska dolina): Tehnološki milijarder i AI inženjeri koji deregulacijom žele srušiti stari poredak. Njihova je baza *balon umjetne inteligencije*. Kontra-elita preuzima proračun Pentagona obećavajući ratovanje softverom i dronovima, čime financijski izglednijuje establišment.

Odljev mozgova i asimetrične migracije

Kolaps američke srednje klase stvorio je opasan, visokoobrazovan prekarijat.

Sigurnosni ventil i disidentstvo: Iseljavanje frustriranih inženjera (kao digitalnih nomada) kratkoročno smiruje sustav, no američki pokušaji globalnog oporezivanja tog kapitala potiču odricanje od državljanstva i tehnološko disidentstvo.

Kineski Haigui: Kina besplatno kapitalizira američka ulaganja strateškim usisavanjem povratnika (etničkih kineskih znanstvenika), ubrzavajući svoju samodostatnost.

Kineska „Ekonomija tvrđave” i demografski imperativ

Suočena s ekstremnom demografskom krizom (starenjem nacije), Kina kroz 15. petogodišnji plan (2026. – 2030.) gradi samodostatnu tvrđavu, koristeći tehnologiju kao supstituciju za radnu snagu:

Ujelovljena AI (Robotika): Masovna integracija robota na proizvodnim trakama kako bi se zadržao status svjetske tvornice unatoč gubitku radnika.

Sintetička biologija (Big Food): Laboratorijska proizvodnja proteina u bioreaktorima radi anuliranja ovisnosti o zapadnom uvozu hrane.

Biotehnološka bojišnica i asimetrija podataka

Kina preuzima primat u inženjeringu života tretirajući biologiju kao ključnu infrastrukturu.

Kineski zid podataka: Za razliku od Zapada gdje su zdravstveni podaci fragmentirani, Kina ima strogo centraliziran i monopoliziran državni pristup biološkim podacima svojih 1,4 milijarde građana.

Zamka „Open Source” ideala: Kina masovno preuzima zapadne *open source* AI algoritme (poput predviđanja proteina) te ih trenira na svojim zatvorenim bazama podataka, stvarajući superiorne, strogo vlasničke alate. Zapadna „otvorena znanost” tako nehotice subvencionira kineski biotehnološki uspon.

Arhitektura novog poretka: Tehnološko-biološki duopol

Svijet se kreće prema prešutnom, asimetričnom duopolu:

SAD (Kontra-elita): Kontrolirat će globalni kognitivni „softver” (AI modele, kripto-ekonomiju, digitalni kapital).

Kina: Kontrolirat će globalni „hardver” (naprednu proizvodnju, procesiranje rijetkih zemnih metala, biotehnologiju i robotiku).

Ostatak svijeta: **Afrika** ostaje isključivo rudnik sirovina; **Bliski istok** djeluje kao financijski arbitar; **Europa**, bez vlastitih AI divova i industrije, postaje luksuzno tržište i digitalni vazal bez geopolitičke moći.

Pojmovnik

Balon privatnih kredita (*Private Credit Bubble*) Neregulirano tržište duga na kojem tvrtke privatno kreditiraju druge tvrtke izvan tradicionalnog bankarskog sustava. U našoj analizi, ovaj balon predstavlja financijsku bazu stare Elite (Wall Streeta), koja preuzima ekstremne rizike računajući na državno spašavanje u slučaju kraha.

Balon umjetne inteligencije (*AI Bubble*) Zatvoreni ekosustav u kojem tehnološki divovi (Silicijska dolina) i *startupi* međusobno posuđuju i reinvestiraju kapital u razvoj kognitivnih modela. Predstavlja financijsku bazu Kontra-elite, koja se bori s Wall Streetom oko toga koga će država spasiti (*bailout*) kada ponestane stranog kapitala.

Civilno-vojna fuzija (*Civil-Military Fusion*) Kineska državna doktrina koja nalaže da svako napredno civilno istraživanje (osobito u biotehnologiji i umjetnoj inteligenciji) mora imati stratešku, vojnu i sigurnosnu primjenu.

Digitalni vazalitet (*Digital Vassalage*) Geopolitički status regija (poput suvremene Europe) koje su, uslijed deindustrijalizacije i manjka vlastitih tehnoloških giganata, prisiljene uvoziti i kognitivni softver (iz SAD-a) i fizički hardver (iz Kine), čime gube stvarni suverenitet.

Ekonomska secesija (*Economic Secession*) Radikalni potez tehnoloških disidenata i Kontra-elite koji, bježeći od globalnog oporezivanja i regulacija starog establišmenta, provode službeno odricanje od državljanstva te prelaze na decentralizirane financije (DeFi) i alternativne jurisdikcije.

Ekonomija tvrđave (*Fortress Economy*) Kineski strateški zaokret iz 15. petogodišnjeg plana. Koncept izgradnje neprobojnog, tehnološki samodostatnog industrijskog sustava imunog na zapadne sankcije i pomorske blokade, s primarnim fokusom na naprednu proizvodnju, robotiku i sintetičku biologiju.

Elita Carstva / Establišment (*The Empire Elite*) Frakcija kapitala usmjerena na očuvanje *statusa quo*, američke vojne hegemonije u inozemstvu i dominacije fiat dolara. Njezinu bazu čine tradicionalne političke strukture u Washingtonu, stari vojno-industrijski kompleks i Wall Street.

Haigui („Morske kornjače”) Kineski termin za etničke Kineze – vrhunske znanstvenike, inženjere i istraživače – koji se vraćaju iz Sjedinjenih Država u domovinu. Oni provode masovni transfer zapadnog intelektualnog kapitala, ubrzavajući kinesku tehnološku samodostatnost.

Hiperprodukcija elita (*Elite Overproduction*) Sociološki koncept Petera Turchina koji opisuje stanje u kojem sustav proizvodi previše visokoobrazovanih aspiranata na ograničen broj pozicija moći i prestiža. Smatra se primarnim uzrokom polarizacije i građanskih nemira u suvremenom američkom društvu.

Igra na dvije razine (*Two-Level Game Theory*) Politološka teorija Roberta Putnama prema kojoj nacionalni lideri istovremeno pregovaraju na međunarodnoj (Razina 1) i domaćoj (Razina 2) pozornici, pri čemu će gotovo uvijek žrtvovati optimalan vanjski ishod kako bi osigurali vlastiti opstanak na domaćoj razini.

Kontra-elita (*Counter-Elite*) Frakcija kapitala koja želi srušiti stari establišment. Čine ju tehnološki milijarder, AI inženjeri i libertarijanci okupljeni oko Silicijske doline i MAGA pokreta. Zagovaraju deregulaciju, povlačenje iz globalnih ratova i prelazak na tehnološko-softversku dominaciju.

Odljev mozгова kao sigurnosni ventil (*Safety Valve Brain Drain*) Fenomen u kojem masovno iseljavanje frustriranog, visokoobrazovanog stanovništva paradoksalno pomaže matičnoj državi jer smanjuje unutarnji politički pritisak i depolitizira potencijalne revolucionare kroz njihov viši životni standard u inozemstvu.

Pumpa bogatstva (*Wealth Pump*) Makroekonomski mehanizam koji usmjerava kapital unutar društva. Kada pumpa radi inverzno (izvlačeći bogatstvo iz srednje klase prema uskom vrhu), dovodi do osiromašenja radništva i stvaranja uvjeta za strukturni slom države.

Regulatorna arbitraža (*Regulatory Arbitrage*) Praksa iskorištavanja razlika u zakonodavstvu između različitih država. U našem kontekstu, to je kinesko korištenje spore i oprezne zapadne bioetičke regulative kako bi se privukao kapital i brže provela klinička testiranja u naprednoj medicini (poput CRISPR-a).

Sveobuhvatni koncept hrane (*Big Food Concept*) Kineska strategija rješavanja prehrambene nesigurnosti korištenjem sintetičke biologije, bioreaktora i laboratorijskog uzgoja proteina, čime se eliminira ovisnost o uvozu poljoprivrednih dobara i klasičnoj poljoprivredi.

Tehnološki duopol (*Technological Duopoly*) Hipotetski, najizgledniji scenarij novog svjetskog poretka. Svijet podijeljen između američke Kontra-elite (koja kontrolira softver, umjetnu inteligenciju i digitalni kapital) i Kine (koja kontrolira hardver, infrastrukturu i proizvodnju robota).

Ujelovljena umjetna inteligencija (*Embodied AI*) Integracija kognitivnih softverskih modela (AI) u fizičke strojeve, poput industrijskih i humanoidnih robota. Za Kinu ovo predstavlja glavno rješenje za demografski slom i nadomjestak za smanjenje radno sposobnog stanovništva.

Zakon blizine (*The Law of Proximity*) Teza prema kojoj je političarima i elitama najvažnija ona borba koja se odvija pred njihovim nosom (zadržavanje lokalne moći i proračuna), a ne stvarna pobjeda u dalekom međunarodnom ratu. Vanjski sukobi instrumentaliziraju se za pobjedu u onim unutarnjima.

Zamka akreditiva (*Credentialism*) Sustavno devalviranje vrijednosti visokog obrazovanja. Stanje u kojem društvo prisiljava građane na stjecanje sve skupljih diploma (i preuzimanje studentskog duga) za poslove koji to realno ne zahtijevaju, pretvarajući obrazovanje u financijski uteg, a ne put u višu klasu.

Bibliografija

- Allison, G. (2017).** *Destined for war: Can America and China escape Thucydides's trap?* Houghton Mifflin Harcourt.
- Hannas, W. C., & Tatlow, D. K. (Ur.). (2020).** *China's quest for foreign technology: Beyond espionage.* Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003035084>
- Jiang, P. (2024).** *The law of proximity and elite conflict* [Transkript video predavanja]. Prilagođeno iz osobnih bilješki korisnika. (Napomena: Primarni izvor narativa)
- Lee, K.-F. (2018).** *AI superpowers: China, Silicon Valley, and the new world order.* Houghton Mifflin Harcourt.
- Milanovic, B. (2016).** *Global inequality: A new approach for the age of globalization.* Harvard University Press. <https://www.google.com/search?q=https://doi.org/10.4159/9780674969781>
- Putnam, R. D. (1988).** Diplomacy and domestic politics: The logic of two-level games. *International Organization*, 42(3), 427–460. <https://doi.org/10.1017/S0020818300027697>
- Turchin, P. (2016).** *Ages of discord: A structural-demographic analysis of American history.* Beresta Books.
- Turchin, P. (2023).** *End times: Elites, counter-elites, and the path of political disintegration.* Penguin Press.
- Webb, A. (2022).** *The genesis machine: Our quest to rewrite life in the age of synthetic biology.* PublicAffairs.
- Zeihan, P. (2022).** *The end of the world is just the beginning: Mapping the collapse of globalization.* Harper Business.

Preporuke za daljnje čitanje

Novi vojno-industrijski kompleks i AI ratovanje

- Brose, C. (2020).** *The kill chain: Defending America in the future of high-tech warfare.* Hachette Books.
- Scharre, P. (2023).** *Four battlegrounds: Power in the age of artificial intelligence.* W. W. Norton & Company.

Ekonomska secesija, disidentstvo i digitalne mreže

- Davidson, J. D., & Rees-Mogg, W. (1997).** *The sovereign individual: Mastering the transition to the information age.* Touchstone.
- Srinivasan, B. S. (2022).** *The network state: How to start a new country.* 1729.com.

Unutarnja klasna borba i makroekonomski lomovi

- Klein, M. C., & Pettis, M. (2020).** *Trade wars are class wars: How rising inequality distorts the global economy and threatens international peace.* Yale University Press. <https://www.google.com/search?q=https://doi.org/10.12987/9780300252445>
- Lasch, C. (1995).** *The revolt of the elites and the betrayal of democracy.* W. W. Norton & Company.

Uspon Kine, de-dolarizacija i „Ekonomija tvrđave”

- Dalio, R. (2021).** *Principles for dealing with the changing world order: Why nations succeed and fail.* Avid Reader Press.
- Doshi, R. (2021).** *The long game: China's grand strategy to displace American order.* Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780197527917.001.0001>